

FACULTATEA DE LITERE și ȘTIINȚE ale COMUNICĂRII
DOMENIUL FILOLOGIE

TEZĂ DE DOCTORAT

IMAGINAR LINGVISTIC ROMÂNESC
ÎN PERIOADA 1900-1930

-REZUMAT-

Conducător de doctorat:

PROF. UNIV. DR. ARDELEANU SANDA-MARIA

Student–doctorand:

ȘALGĂU ALINA COROCĂESCU

2020

CUPRINS

<i>CUPRINS</i>	2
<i>CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT</i>	3
<i>CUVINTE-CHEIE</i>	6
<i>REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT</i>	7
Ipotezele generale ale studiului.....	7
Obiectivul general al cercetării	7
Structurarea conținutului cercetării.....	8
<i>BIBLIOGRAFIE</i>	13

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

CAPITOLUL I

I. INTRODUCERE

- I. 1. Preliminarii
- I. 2. Cadrul temporal de referință al cercetării
- I. 3. Ipotezele generale ale studiului
- I. 4. Obiectivele generale ale cercetării
- I. 5. Metodologia cercetării
- I. 6. Structurarea conținutului cercetării
- I. 7. Constituirea corpusului de studiu
- I. 8. Organizarea segmentului bibliografic și anexele cercetării
- I. 9. Rezultate estimate

CAPITOLUL II

LIMBĂ, DISCURS, INDIVID, SOCIETATE

- II. 1. Limbă-normă-uz
 - II. 1. 1. Limba ca principiu de analiză
 - II. 1. 1. 1. Întoarcere la fundamente
 - II. 1. 1. 2. Dialectica limbă-vorbire
 - II. 1. 1. 3. Construcția lingvistică a reprezentărilor limbii
 - II. 1. 1. 3. 1. Saussure-identitatea limbii
 - II. 1. 1. 3. 2. Construcția lingvistică a unui imaginar al limbii
 - II. 1. 1. 3. 3. Limba ca instrument al comunicării umane
 - II. 1. 1. 3. 4. Limba, fenomen median între social și individual
 - II. 1. 1. 3. 5. Limba ca organizator al experienței umane
 - II. 1. 2. Normă și uz, sistem convențional și creativitate
 - II. 1. 2. 1. Uzul limbii ca reflecție a situațiilor lingvistice reale
 - II. 1. 2. 2. Complexitatea conceptului de normă
 - II. 1. 2. 2. 1. Norma ca sistem prescriptiv
 - II. 1. 2. 2. 2. Normă și normă, normativ sau normal
 - II. 1. 2. 2. 3. Norma din punct de vedere lingvistic
 - II. 1. 2. 2. 4. Aspecte ale normei literare
 - II. 1. 2. 3. Normă și norme, evoluție și complementaritate

- II. 1. 2. 4. Normă, uz și creativitate
 - II. 1. 2. 4. 1. Despre creație
 - II. 1. 2. 4. 2. Limbaj și creativitate
 - II. 1. 2. 4. 2. 1. Arbitrarul semnului, posibilitatea creației
 - II. 1. 2. 4. 2. 2. Creativitate, competență și performanță
- II. 2. Limbă și discurs
 - II. 2. 1. Discursul ca eveniment decisiv în funcționarea limbii
 - II. 2. 2. Discursul, dinamică, producere și valorizare a limbii
- II. 3. Comunicare și discurs mediatic
 - II. 3. 1. Comunicare, cunoaștere, individ
 - II. 3. 2. Comunicarea, înscrierea socială a individului
 - II. 3. 3. Contractul de comunicare între nevoia de cooperare și libertatea de exprimare
 - II. 3. 4. Comunicarea mediatică, o structură eterogenă
 - II. 3. 5. Discursul mediatic ca spațiu material și simbolic
 - II. 3. 6. Construirea sensului în discursul mediatic
- II. 4. Concluzii parțiale

CAPITOLUL III

DINAMICA EVOLUȚIEI *IMAGINARULUI LINGVISTIC*

- III. 1. Imaginar, imaginar, imaginar
 - III. 1. 1. Problematika definirii imaginarii
 - III. 1. 2. Evoluția teoriilor privind imaginarii
- III. 2. Imaginar, mentalități și reprezentări, excludere și echivalență
- III. 3. De la imaginar către *Imaginarul lingvistic*
- III. 4. *Imaginarul lingvistic*, premisele constituirii unui model de investigare a limbii
 - III. 4. 1. Definiția *Imaginarului lingvistic*
 - III. 4. 2. Conceptul *Une(s) langue*
 - III. 4. 3. Dinamica limbii reflectată în grila normativă a *Imaginarului lingvistic*
- III. 5. Concluzii parțiale

CAPITOLUL IV

DISCURSUL MEDIATIC ROMÂNESC ÎN PERIOADA 1900-1930

- IV. 1. Circumstanțele cercetării *Imaginarului lingvistic* în perioada 1900-1930
 - IV. 1. 1. Perspective asupra contextului istorico-social
 - IV. 1. 2. Limbă și societate
 - IV. 1. 3. Factori sociali ai interesului pentru presă la începutul secolului al XX-lea

IV. 1. 4. Direcții și orientări în presa scrisă a perioadei 1900-1930

IV. 1. 5. Discursul mediatic al perioadei 1900-1930, o retorică constitutivă?

IV. 2. Concluzii parțiale

CAPITOLUL V

NORMA LIMBII ROMÂNE ȘI IDENTITATEA NAȚIONALĂ

V. 1. Rolul presei scrise în dezvoltarea conștiinței lingvistice reflexive

V. 2. Limbă și societate, interferențe și congruențe normative

V. 3. Discursul metalingvistic unificator, spațiu al construcției Imaginarului lingvistic

V. 4. Reprezentări și imagini ale limbii în presa scrisă a perioadei 1900-1930

V. 5. Concluzii parțiale

CAPITOLUL VI

IMAGINAR LINGVISTIC ROMÂNESC - O PERSPECTIVĂ DISCURSIVĂ

VI. 1. Ritualizarea insultei

VI. 2. Rețeaua metaforică a ruinei și distrugerii

VI. 3. Patetism și exces

VI. 4. Concluzii parțiale

CAPITOLUL VII

CONCLUZII GENERALE

BIBLIOGRAFIE

Sursele corpusului de studiu

Abrevieri

Lista periodicelor consultate în vederea constituirii corpusului de studiu

ANEXĂ

CORPUS DE STUDIU

Subcorpus 1. Limbă, normă și identitate națională

Subcorpus 2. Subiectivitate, fantasme, imaginarii

Subcorpus 3. Imaginar violent și injurii

CUVINTE-CHEIE

Imaginar lingvistic, imaginar, imaginar violent, reprezentări, limbă, limbaj, Normă, norme, uz, dinamica limbii comunicare, comunicare mediatică, discurs mediatic, presa scrisă a perioadei 1900-1930, individ, societate, conștiință lingvistică, identitate națională, subiectivitate, creativitate;

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Ipotezele generale ale studiului

Poziționată în descendența teoriilor asupra *Imaginarului lingvistic* dezvoltate cu precădere în studiile lingvistelor Anne-Marie Houdebine și Sanda Maria-Ardeleanu, cercetarea intitulată *Imaginar lingvistic românesc în perioada 1900-1930* are drept fundament ideea potrivit căreia examinarea particularităților sociolingvistice permite circumscrierea elementelor și particularităților spațiului comun în care conștiința socială și cea individuală interferează cu structura și determinările specifice conștiinței lingvistice. Limba constituind, în primul rând, produsul unui mediu particularizat de condițiile și determinările socio-istorice, care suportă, în același timp, acțiunile subiectiv dinamice ale fiecăruia dintre vorbitori. *Imaginarul lingvistic* constituindu-se în marcă a eforturilor pe care, conștient sau inconștient, vorbitorul le depune, în mod egal, împotriva acestor determinări și datorită lor, pentru a se poziționa pe sine ca subiect al limbii de care face uz.

Tocmai datorită acestei duble determinări, considerăm că în contextul *Imaginarului lingvistic*, limba poate fi analizată ca entitate care transcede totalitatea experiențelor lingvistice individuale, constituind astfel un factor al coerenței și coeziunii naționale, dar, în același timp, pot fi identificate fenomenele profund subiective care dezvăluie originea unui raport particular între individ și limbă.

Conștientizând, de asemenea, rolul social și interdependența stabilită între cadrul mediatic și cel sociocultural, pornim de la ideea conform căreia presa scrisă a perioadei 1900-1930, ca spațiu deopotrivă material și simbolic, în interiorul căruia se intersectează și își cer dreptul la afirmare o pluralitate de voci colective și individuale, ilustrează, pe deplin, ambele direcții de cercetare.

Obiectivul general al cercetării

În lumina acestor considerații, ne-am propus drept obiectiv principal al cercetării noastre identificarea particularităților imaginare lingvistice românești reflectate în presa scrisă a perioadei 1900-1930. Determinantul *românesc* orientând studiul pe direcția identificării specificității spațiului sociolingvistic autohton investigat în relație cu un cadru

sociocultural și mentalitar reprezentativ pentru contextul temporal de referință.

Investigând, în parcursul a două capitole de analiză pe un corpus alcătuit din articole de presă selectate din perioada 1900-1930, reprezentările și imaginile limbii, judecățile de valoare asupra acesteia și modul în care acestea se reflectă în conștiința jurnalistului, dar și alegerile subiective pe care jurnalistul le operează în sistemul limbii, am urmărit ca la finalul prezentului studiu să conturăm o imagine de ansamblu a modului în care imaginarul lingvistic poate reflecta atât specificul aspectelor sociolingvistice proprii unui segment spațio-temporal determinat, cât și elementele definatorii ale unui sistem axiologic lingvistic și identitar. Mai exact, ne-am propus investigarea *imaginarului lingvistic* în discurs, la nivel semantic, și prin discurs, vizând comentariile metalingvistice ale jurnaliștilor perioadei de referință.

Structurarea conținutului cercetării

Din punct de vedere structural, studiul *Imaginar lingvistic românesc în perioada 1900-1930* este alcătuit din șapte capitole, în desfășurarea cărora expunerea aspectelor teoretice și a celor practice au urmărit integrarea într-un parcurs unitar al demersului propus. Am considerat necesar ca la finalul fiecărui capitol să sintetizăm ideile principale într-un segment intitulat *Concluzii parțiale*.

În capitolul introductiv al cercetării noastre am expus mobilul generator al prezentului studiu, cu referire directă la teoria *Imaginarului lingvistic*, în descendența căruia se poziționează, urmat de prezentarea limitelor cadrului temporal de referință, ipotezele și obiectivele generale. În continuarea aceluiași capitol am prezentat planul general al cercetării, principalele aspecte legate de constituirea corpusului de studiu și cele referitoare la modul de structurare a segmentului bibliografic.

În cuprinsul celui de-al doilea capitol, intitulat *Limbă, discurs, individ, societate*, ne-am focalizat atenția asupra definirii conceptelor de *limbă, limbaj, uz, normă, comunicare și discurs mediatic* asupra cărora am revenit constant în demersul nostru de investigare a *Imaginarului lingvistic românesc*.

Deoarece, în contextul studiului nostru, limba constituie un principiu de analiză, am urmărit evoluția modului specific în care aceasta este definită în cercetarea lingvistică. Concret, ne-am propus, în acord cu tematica generală a demersului nostru, prezentarea modului în care sunt construite lingvistic reprezentările limbii. În legătură cu acestea, am considerat că este importantă realizarea unui fond teoretic de bază, care integrează tipare

de analiză a echivalențelor, în funcție de care sunt stabilite regulile comune drept reflect al constrângerilor sociale, dar și a ocurențelor, care permit, prin diferențiere, etalarea diversității uzului lingvistic.

De asemenea, în cadrul aceluiași capitol, ne-am îndreptat atenția către problematica *uzului* și a *normei*, în raport cu care apreciem că limba este înscrisă într-o continuă dinamică a interacțiunilor, modificată și adaptată atât fenomenelor subiective, cât și legilor generale ale societății. Anticipând tematica următorului capitol, în cuprinsul căruia am prezentat teoria *Imaginarului lingvistic*, am detaliat aspectele esențiale legate de complexitatea și evoluția noțiunilor de *Normă*, ca fenomen prescriptiv, și *normă*, înțeleasă ca aspect normal al limbii.

În egală măsură, ne-am îndreptat atenția asupra evidențierii particularităților discursului ca dinamică, producere și valorizare a limbii, în contextul căruia pot fi circumscrise unor sisteme interpretative imagini, idei, atitudini și concepte, ca produse semnificative proprii unui individ sau unui întreg cadru sociocultural.

Un al punct de interes al acestui segment teoretic l-a constituit discursul mediatic, căruia i-am evidențiat caracterul de depozitar al mentalităților și reprezentărilor, modurilor de a gândi și a fi, normelor comportamentale și lingvistice, imaginilor și imaginariilor vehiculate într-un mediu social la un moment dat.

În cadrul celui de-al treilea capitol, intitulat *Dinamica Imaginarului lingvistic*, am realizat prezentarea teoriei *Imaginarului lingvistic*, pornind de la definirea conceptului de *imaginar* în cadrul unor domenii diverse și surprinderea evoluției semantice a acestuia prin asocierea cu termenul *lingvistică*.

De asemenea, în cadrul acestui capitol am acordat atenție aspectelor care, în *Imaginar lingvistic*, permit analiza limbii ca mijloc de socializare și vehiculare a informațiilor, dar și ca structură simbolică, profund subiectivată, în care se reflectă viziunea individului asupra lumii. În teoria *Imaginarului lingvistic* limba fiind înțeleasă atât ca ansamblu de elemente unitare, cât și în ipostaza ei fragmentară, ca urmare a actualizării permanente în interacțiunile dintre vorbitori.

În cuprinsul celui de-al patrulea capitol al studiului nostru, intitulat *Discursul mediatic românesc în perioada 1900-1930*, am expus motivele în virtutea cărora considerăm că acest segment mediatic reprezintă cadrul favorabil cercetării imaginarului lingvistic.

Astfel, pornind de la ideea corespondențelor și interdependențelor tuturor schemelor categorizante, fie lingvistice, sociale, culturale, politice sau mediatice, proprii unei societăți

la un moment dat, am urmărit, în primă fază, redarea unei imagini de ansamblu asupra contextului istorico-social al începutului de secol al XX-lea românesc. Punctând evenimentele majore care au marcat perioada de referință, am remarcat că întreaga organizare socioculturală își schimbă normele și criteriile în virtutea cărora acționează, realitate care se reflectă, metamorfozând, în toate domeniile esențiale ale societății.

Un punct de interes major al acestui capitol l-a reprezentat ilustrarea raportului de reciprocitate instituit între limbă și societate și impactul acestuia asupra comportamentului sociolingvistic al indivizilor.

În perioada 1900-1930, dezbaterile legate de posibilitățile lingvistice deveniseră o tematică colectivă și priveau, cu deosebire, desăvârșirea demersului revoluționar de cultivare a limbii și impunerea unor norme comune întreg spațiului românesc. Pe acest fond, am subliniat importanța textului mediatic în mecanismul reflectării metodice a tuturor schimbărilor care se petrec în societate și a capacității acestuia de a stabili și difuza noi grile normative.

Într-un timp istoric care impresionează prin ritmul alternativ de continuu și discontinuu, presa scrisă, reprezentând deopotrivă elementul stimulator și perspectivă a evoluției aspectelor de ordin sociolingvistic, contribuie implicit la formarea și dezvoltarea gradului de conștiință lingvistică a individului iar prin aceasta își aduce aportul la stabilirea unei grile axiologice generale.

Începând cu cel de-al cincilea capitol, intitulat *Norma limbii române și identitatea națională*, ne-am focalizat atenția în direcția realizării obiectivului principal al cercetării de față. Astfel, prin valorificarea contextului discursiv specific presei scrise în perioada 1900-1930, am urmărit evidențierea particularităților imaginarului lingvistic, ca efect al tendințelor și strădaniilor de identificare a spațiului sociocultural românesc cu o formă unitară a limbii.

În acest sens, unul dintre aspectele esențiale relevate în cursul analizei aplicate corpusului nostru de studiu privește activitatea discursivă a jurnalistului, care se definește esențial ca program reformator al întreg cadrului social bazat pe capacitatea cuvintelor de a modifica universul. În baza credinței că limba și societatea evoluează corelativ, comentariile metalingvistice ale jurnalistului începutului de secol al XX-lea relevă atât importanța acordată limbii în construcția identitară colectivă, în cadrul larg al națiunii, cât și un mod specific, profund interiorizat de înțelegere a acesteia.

Simptom al dezvoltării *conștiinței lingvistice*, intensificarea și valorificarea capacității reflexive asupra limbii constituie o tendință generalizată a discursului mediatic

al perioadei 1900-1930, jurnalistul expunându-și constant, explicit sau implicit, concepția, atitudinea și sentimentele în raport cu limba și uzul acesteia.

Am remarcat, de asemenea că în discursul legat de orientarea și stabilirea unor norme lingvistice general valabile, corelat programului de configurare a unei structuri sociale omogene, nucleul argumentativ era construit în jurul sensului prescriptiv al acestora. Astfel, posibilitatea reprezentării limbii și societății drept cadre ale unității și identității colective sunt puse în relație cu identificarea elementelor care pot formula și susține specificul particularităților prescriptive. Prescriptivitatea, reflectată în tendința tot mai pronunțată în direcția emiterii de judecăți de valoare și denunțare a derapajelor sociolingvistice, reprezentând o sursă generatoare de imaginarii lingvistice, reperabile în decalajul instituit între atitudinile și reprezentările subiective și structura riguros omogenizată a sistemului limbii.

În contextul perioadei 1900-1930, particularizat de chestiunea generală a unității și identității naționale, imaginile și reprezentările limbii reflectă, într-un mod cu totul particular, orientarea în sensul construcției unei retorici identitare, care traversează invariabil întreg spațiul mediatic românesc. Conștiința lingvistică a jurnaliștilor fiind afirmată într-o serie de comentarii metalingvistice, care enunță retrospectiv un *imaginar lingvistic* al unității și identității naționale.

De asemenea, am constatat că, în presa scrisă a perioadei de referință, acțiunea în sensul stabilirii unui cadru normativ unitar relevă etapa unei individualizări profunde a limbii, reflectată în conținutul subiectiv al imaginilor și reprezentărilor acesteia. În relație cu dinamica socială, cu tradiția și mentalitățile colective, limba este înscrisă într-o rețea a imaginilor evaluative, în sens pozitiv sau negativ, construind astfel un univers lingvistic pe care îl reflectă și în care se reflectă deopotrivă. Imaginile și valorile asociate limbii constituind, de altfel, expresia exarcerbării sentimentalismului și afectivității pe care jurnalistul le manifestă în legătură cu limba și practica acesteia. Comentariile de ordin estetic și evaluativ dezvăluie invariabil poziționarea subiectivă a jurnalistului în raport cu limba, discursul acestuia orientându-se pe direcția cultivării sentimentelor lingvistice, ca unică posibilitate de recuperare a identității și unității naționale și spirituale a poporului român.

În cadrul celui de-al șaselea capitol al cercetării noastre, intitulat *Imaginar lingvistic românesc – o perspectivă discursivă*, analiza corpusului de studiu s-a desfășurat conform obiectivului identificării manifestărilor discursive ale *Imaginarului lingvistic* ca urmare a alegerilor subiective pe care jurnalistul perioadei de referință le operează în sistemul de

semne. În legătură cu acestea, ca urmare a unui proces selectiv în baza unor congruențe semantice, am realizat organizarea imaginarului lingvistic românesc în rețele discursive, care integrează fenomene specifice precum ritualizarea insultei și a violenței verbale, construcția metaforică a ruinei și degradării fizice și morale și tendința către patetism lingvistic și exces scenic.

Pornind de la ideea potrivit căreia, în relație cu un context sociocultural determinat de cadre normative și axiologice specifice, fiecare discurs dezvăluie o serie de indici sensibili, emotivi sau afectivi, am analizat modul în care dimensiunea individuală se particularizează, mai cu seamă, prin afirmarea experiențelor lingvistice determinate, la rândul lor, de capacitatea reflexivă asupra referințelor pozitive sau negative a valorilor și normelor individuale și sociale.

Deopotrivă expresie a capacităților creatoare și a mobilurilor revoluționare ale jurnaliștilor, imaginarul lingvistic își găsește în discursul mediatic modern realizarea potrivită. Jurnalistul începutului de secol al XX-lea românesc ajungând să evoce în cuprinsul articolelor sale viziunea unui regizor de spectacol teatral.

Alegerea cuvintelor relevă, fără îndoială, raportul subiectiv pe care jurnalistul enunțător îl avea cu limba pe care o utiliza, sub condeiul și impresiile acestuia cuvântul devenind materie maleabilă, capabilă să transmită atitudini și sentimente lingvistice, să construiască și să redea imagini și reprezentări impregnate de subiectivitate. Semantica discursurilor dovedindu-se a fi o proiecție, un efect al comportamentului lingvistic al jurnalistului, care prin actualizarea sensurilor cuvintelor în contexte diferite, opera, în fapt, o selecție în cadrul paradigmei pe care o constituie sistemul codificat al limbii

Capitolul final al tezei a fost dedicat sintetizării *Concluziilor generale* relevate în desfășurarea întregului parcurs teoretico-aplicativ.

În final, considerăm că între capitolul introductiv și cel al concluziilor generale, cercetarea *Imaginar lingvistic românesc în perioada 1900-1930* s-a desfășurat conform unui parcurs logic prestabilit în care elementele teoretice și cele aplicative, aflate în raport de complementaritate, ne-au permis conturarea unei viziuni originale asupra limbii, care își dezvăluie în imaginarul lingvistic atât latura pe deplin socializată, fixată în structuri funcționale unitare, cât și dimensiunea activă și trăsăturile individualității reflectate în caracterul creator de semantici noi.

BIBLIOGRAFIE

Studii de lingvistică generală și sociolingvistică

- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2017, *Le retour de/à Saussure*, în *Ferdinand de Saussure, Un siècle de structuralisme et de post-structuralisme, Colloque international, Université de Lubumbashi*, Éditions EME, pp. 33-40
- BALLY, Charles, 1909, *Traité de stylistique française*, Vol. I, Paris, Librairie C. Klincksieck,
- BENVENISTE, Émile, 1974, *Problèmes de linguistique générale, II*, Paris, Éditions Gallimard
- BENVENISTE, Émile, (1974) 2000, *Probleme de lingvistică generală*, vol. I, Editura Universitas, București
- BLOOMFIELD, Leonard, (1933) 1973, *Language*, London, George Allen & Unwin LTD
- BULGĂR, Gheorghe, 2002, *Literatura și limbajul*, București, Editura Vestala
- CALVET, Louis-Jean, 2013, *La sociolinguistique*, (8e édition), Collection: *Que sais-je?*
- CHOMSKY, Noam, 2006, *Language and mind*, Third edition, New York, Cambridge, University Press
- COȘERIU, Eugen, 1994, *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică*, Chișinău, Editura «Știința»
- COȘERIU, Eugeniu, 2004, *Teoria limbajului și lingvistica generală, cinci studii*, Ediție în limba română de Nicolae Saramandu, București, Editura Enciclopedică
- COȘERIU, Eugeniu, 2009, *Omul și limbajul său*, Iași, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza”
- COTEANU, Ion, 1961, *Româna literară și problemele ei principale*, București, Editura Științifică
- COTEANU, Ion, 1973, *Stilistica funcțională a limbii române, Stil, stilistică, limbaj*, București, Editura Academiei
- CULLER, Jonathan, (1976) 1986, *Ferdinand de Saussure*, Cornell University Press, Ithaca, New York
- DUBOIS, Jean, *et alli*, (1994) 2002, *Dictionnaire de linguistique*, Paris, Larousse

- FRÂNCU, Constantin, 1999, *Curențe și tendințe în lingvistica secolului nostru*, Iași, Casa Editorială Demiurg
- GHEȚIE, Ion, 1982, *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică și enciclopedică
- GREIMAS, Algirdas Julien, (1970) 1975, *Despre sens*, Traducere de Maria Carpov, București, Editura Univers
- HJELMSLEV, Louis, 1942, *Langue et parole*, în *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 1967, publiés par la Société Genevoise de Linguistique, Genève, Librairie Droz, pp. 29-44
- HJELMSLEV, Louis, 1997, *Essais linguistiques*, Paris, Editura Minuit
- ISTRATE, Gavril, 1970, *Limba română literară, Studii și articole*, București, Editura Minerva
- KRISTEVA, Julia, (1968) 1980, *Problemele structurării textului*, în *Pentru o teorie a textului*, Antologie *Tel Quel 1960-1971*, București, Editura Univers
- LABOV, William, *Sociolinguistique*, 1976, Paris, Éditions de Minuit
- MARTINET, André, (1967) 1970, *Elemente de lingvistică generală*, Traducere și adaptare de Paul Miclău, București, Editura Științifică
- MARTINET, André, 1969, *Peut-on dire d'une langue qu'elle est belle?*, în *Le français sans fard*, Paris, PUF, pp. 47-61
- MARTINET, André, 1970, *La linguistique synchronique, Études et recherches*, Paris, Presses Universitaires de France
- MAURO, (de) Tullio, 1969, *Une introduction à la sémantique*, Paris, Payot
- MEILLET, Antoine, 1908, *Introduction à l'étude comparative des langues indo-européenne*, Paris, Librairie Hachette
- MOUNIN, Georges, 1968, *Saussure ou le structuraliste sans le savoir*, Paris, Éditions Seghers
- NORMAND, Claudine. *Le Cours de Linguistique générale, métaphores et métalangage*, în *Langages*, 29e année, n°120, 1995. *Les savoirs de la langue: histoire et disciplinarité*, pp. 78-90, doi:<https://doi.org/10.3406/lgge.1995.1732>, https://www.persee.fr/doc/lgge_0458-726x_1995_num_29_120_1732, (consultat pe 17. XII. 2019, la ora 17:52)
- PAVEL, Toma, 1993, *Mirajul lingvistic*, București, Editura Univers
- PIAGET, Jean, și CHOMSKY, Noam, (1982) 1988, *Teorii ale limbajului, Teorii ale învățării, Dezbaterile dintre Jean Piaget și Noam Chomsky*, Traducere de Ecaterina Popa, Ioan A. Popa, Mihaela Toader, Tiberiu Toader, București, Editura Politică

SAUSSURE, (de) Ferdinand, 1998, *Curs de lingvistică generală*, Traducere de Irina Izverna Tarabac, București, Editura Polirom

SAUSSURE, (de) Ferdinand, 2003, *Scrieri de lingvistică generală*, Text stabilit și editat de Simon Bouquet și Rudolf Engler, cu colaborarea lui Antoinette Weil, Traducere de Luminița Botoșineanu, Iași, Editura Polirom

SEGRE, Cesare, 1986, *Istorie, cultură, critică*, în românește de Ștefania Mincu, București, Editura Univers

STATI, Sorin, 1971, *Interferențe lingvistice*, București, Editura Științifică

ȘĂINEANU, Lazăr, 1891, *Raporturile între gramatică și logică. Cu privire sintetică asupra părților cuvântului*, București, Stabilimentul Grafic I.V. Socec

VLAD, Carmen, 1994, *Sensul, dimensiune esențială a textului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia

WALD, Lucia, 1998, *Pagini de teorie și istorie a lingvisticii*, București, Editura ALL

WHITNEY, William Dwight, 1971, *Whitney on language; selected writings of William Dwight Whitney*, Edited by Michael Silverstein, Introductory essay by Roman Jakobson, Massachusetts, The MIT Press, Cambridge,

WHORF, Benjamin Lee, (1956) 1995, *Language, thought, and reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf*, Massachusetts, The MIT Press, Cambridge

Studii de filozofie a limbajului

ARRIVÉ, Michel, [1994] 2005, *Langage et psychanalyse, linguistique et inconscient, Freud, Saussure, Pichon, Lacan*, Limoges, Editions Lambert-Lucas

BAHTIN, Mihail, 1979, *Despre estetica cuvântului*, în *Poetică, estetică, sociologie*, Antologie de Vladimir Piskunov, București, Editura Univers

BARTHES, Roland, 1987, *Romanul scriiturii, Antologie*, Traducere de Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasiliiu, București, Editura Univers

BENJAMIN, Walter, (1992) 2015, *Limbaj și istorie*, Traducere de Maria-Magdalena Anghelescu și George State, Cluj-Napoca, Editura Tact

BAUDRILLARD, Jean, 1997, *Celălalt prin sine însuși*, trad. de Ciprian Mihali, Cluj, Editura Casa Cărții de Știință

CROCE, Benedetto, (1965) 1971, *Estetica privită ca știință a expresiei și lingvistică generală, Teorie și istorie*, Traducere de Dumitru Trancă, București, Editura Univers

DAUZAT, Albert, [1932] 2015, *Filozofia limbii*, Traducere de Magda Jeanrenaud și Alexandru Gafton, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”

ECO, Umberto, (1993) 2002, *În căutarea limbii perfecte*, Traducere din limba italiană de Dragoș Cojocaru, Iași, Editura Polirom

FOUCAULT, Michel, (1966), 2008, *Cuvintele și lucrurile*, Traducere de Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, București, Editura Rao

FOUCAULT, Michel, (1966), 2010, *Arheologia cunoașterii*, Traducere de Bogdan Ghiu, București, Editura Rao

KOSELLECK, Reinhart, (2006) 2009, *Conceptele și istoriile lor*, Trducere de Gabriel H. Decuble și Mari Oruz, București, Editura Art

MORIN, Edgar, (1977) 1992, *Towards a Study of Humankind*, Volume 1, *The Nature of Nature*, Translated and Introduced by J.L. Roland Belanger, New York, Peter Lang Publishing, Inc.,

RICOEUR, Paul, (1975) 1984, *Metafora vie*, Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers

WITTGENSTEIN, Ludwig, (1921) 1991, *Tractus logico-philosophicus*, Traducere de Alexandru Surdu, București, Editura Humanitas

WITTGENSTEIN, Ludwig, (1958) 2018, *O privire filozofică (așa-numitul „Caiet Brun”)*, traducere de Cătălin Cioabă și Mircea Flonta, București, Editura Humanitas

Imaginar lingvistic

ARDELEANU, Sanda-Maria, *L'Imaginaire linguistique et l'interaction sujet/discours/dynamique linguistique*, Université d' Angers, Maison des Sciences Humaines

ARDELEANU, Sanda-Maria, 1998, *Sur l'Imaginaire Linguistique des roumains*, în *Limbe și comunicare*, III, *Expresie și sens*, Iași, Editura Junimea, pp. 33-41

ARDELEANU, Sanda - Maria, 2000, *Dynamique de la langue et imaginaire linguistique*, Iași, Casa Editorială Demiurg

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2006, *Imaginaire linguistique francophone*, Iași, Casa Editorială Demiurg

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2006, *De l'ephémère du discours politique*, în *Anadiss*, I, Suceava, Editura Universității Suceava, pp. 43-56

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2007, *Une nouvelle réalité discursive: le «discours de l'intégration»*, în *ANADISS*, III, Suceava, Editura Universității Suceava, pp. 11-18

- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2014, *La langue du journaliste et la langue du linguiste (paroles, norme communicationnelle, contexte discursif)*, în Anadiss, III, Suceava, Editura Universității Suceava, pp.13-19
- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2017, *Imaginaire(s) et discours*, Anadiss 23 (I), disponibil la: [http://www.litere.usv.ro/anadiss/arhiva/anadiss23/Sanda-Maria%20ARDELEANU%20-%20INTRODUCTION%20-%20Imaginaire\(s\)%20et%20discours.pdf](http://www.litere.usv.ro/anadiss/arhiva/anadiss23/Sanda-Maria%20ARDELEANU%20-%20INTRODUCTION%20-%20Imaginaire(s)%20et%20discours.pdf),(consultat pe 03. IX. 2018, la ora 15:06)
- CESEREANU, Ruxandra, 2003, *Imaginarul violent al românilor*, București, Editura Humanitas
- BOYER, Henry, 2015, *Langue et nationalisme:les synergies à l'œuvre dans la neutralisation (relative) du conflit diglossique en Catalogne autonome*, în *Discours et effets de sens, Argumenter, manipuler, traduire*, Carmen Pineira-Tresmontant (ed.), Arras, Artois Presses Université, pp. 139-156, disponibil la: <https://books.openedition.org/apu/6923>, (consultat la: 12.05.2020, la ora 13:43)
- CHARAUDEAU, Patrick, 2005, *Réflexions sur l'identité culturelle. Un préalable nécessaire à l'enseignement d'une langue*, în Gabry J. et alii, *École, langues et modes de pensée*, CRDP Académie de Créteil, Patrick Charaudeau - Livres, articles, publications, disponibil la: <http://www.patrick-charaudeau.com/Reflexions-sur-l-identite.html>, (consultat la: 02.03.2020, la ora 16:45)
- CHARAUDEAU, Patrick, 2009, *Identité linguistique, identité culturelle: une relation paradoxale*, in *Le discours sur les langues d'Espagne*, Lagarde Christian (ed.), Perpignan, Presses universitaires de Perpignan, pp. 21-38, site-ul *Patrick Charaudeau - Livres, articles, publications*, disponibil la adresa: URL:<http://www.patrick-charaudeau.com/Identite-linguistique-identite.html> (consultat la: 10. 03. 2020, ora, 12:45)
- COROI, Ioana-Crina, 2013, *Normele Imaginarului lingvistic în presa literară*, Cu studiu introductiv de Sanda-Maria Ardeleanu, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință
- HOUDEBINE, GRAVAUD, Anne-Marie, 1988, *Langue et imaginaires: le français aujourd'hui*, Salon du livre, Genève
- HOUDEBINE, GRAVAUD, Anne-Marie, 1998, *L'Imaginaire linguistique: Questions au modele et applications actuelles*, în *Limbaje și comunicare*, III, *Expresie și sens*, Iași, Editura Junimea, pp. 9-32
- HOUDEBINE, GRAVAUD, Anne-Marie, 2002, *L'Imaginaire linguistique: un niveau d'analyse et un point de vue théorique*, în *L'Imaginaire linguistique*, Paris, L'Harmattan, pp. 9-21

- HOUDEBINE, GRAVAUD, Anne-Marie, 2013, *L'imaginaire linguistique entre idéal de langue et langue idéale. Sa modélisation, son application, son développement en imaginaire culturel via la sémiologie des indices*, in *Language and Literature*, pp. 9-19, disponible à <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A6029/pdf>, (consulté le 17. 08. 2018, à 12:34)
- HOUDEBINE, GRAVAUD, Anne-Marie, 2015, *De l'imaginaire linguistique à l'imaginaire culturel*, in *La linguistique*, vol. 51, (1), pp. 3-40, doi:10.3917/ling.511.0003, disponible à l'URL <https://www.cairn.info/revue-la-linguistique-2015-1-page-3.htm>, (consulté le 19. 08. 2018, à 17:15)
- MOLINARI, Chiara, 2015, *La «Langue française» dans la presse francophone: idéologies, représentations et enjeux discursifs*, in *Circula*, no. 1, pp. 153-172, DOI:10.17118/11143/7998, disponible à https://www.researchgate.net/publication/283583508_La_langue_francaise_dans_la_presse_francoph, (consulté le 12. 03. 2019, à 14: 43)
- NGALASSO-MWATHA, Musanji, (dir), 2010, *L'imaginaire linguistique dans les discours littéraire, politiques et médiatiques en Afrique*, Pessac, Presses universitaires de Bordeaux
- RASTIER, François, 2007, *Conditions d'une linguistique des normes*, in *Les linguistes et la norme: aspects normatifs du discours linguistique*, edited by Gilles Siouffi, Agnès Steuckardt, Berne, Peter Lang, pp. 3-21
- REY, Alain, 1972, *Usages, jugements et prescriptions linguistiques*, in *Langue française*, no. 16, *La norme*, pp. 4-28, DOI: <https://doi.org/10.3406/lfr.1972.5701>, disponible à https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1972_num_16_1_5701, (consulté le 08.01.2019, à 16:50)
- REY, Alain, 1983, *Norme et dictionnaires (domaine du français)*, in *La norme linguistique*, Textes colligés et présentés par Édith Bédard et Jacques Maurais, Bibliothèque Nationale de Québec
- REYMSSEN, Wim, 2011, *L'application du modèle de l'Imaginaire linguistique à des corpus écrits: le cas des chroniques de langage dans la presse québécoise*, in *Langage et société*, no. 135, pp. 47-65
- SIOUFFI, Gilles, 2015, *Le théâtre des langues: parole et imaginaire des parlers dans le théâtre et les entrées royales entre 1550 et 1650*, in *Littératures classiques* 2015/2 (N° 87), pp. 17-30, disponible à https://www.cairn.info/revue-litteratures-classiques-2015-2-page-17.htm?ref=doi#xd_co_f=NjhhMzl, (consulté le 16. 05. 2019, à 12: 45)

SIOUFFI, Gilles, 2019, *Le rôle de l'imaginaire dans la description et la représentation linguistique*, în *Discours, signes et sociétés*, disponibil la: <http://revue-signes.gsu.edu.tr/article/-LY-6cjdBU3cZyTCCA5j>, (consultat pe 23. 09. 2019, la ora 17:35)

Imaginar, mentalități și reprezentări

BACHELARD, Gaston, 1986, *Dialectica spiritului științific modern*, vol. II, Traducere de Vasile Tonoiu, București, Editura Științifică și Enciclopedică

BACHELARD, Gaston, 1943, *Aerul și visele, Eseu despre imaginația mișcării*, Traducere de Irina Mavrodin, București, Editura Univers

BOIA, Lucian, [1998] 2006, *Pentru o istorie a imaginarului*, Traducere din franceză de Tatiana Mochi, București, Editura Humanitas

BOIA, Lucian, 2011, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Editura Humanitas

BOURDIEU, Pierre, (1992) 2012, *Regulile artei*, Traducere de Laura Albușescu și Bogdan Ghinu, București, Editura ART

BURGOS, Jean, (1982) 1988, *Pentru o poetică a imaginarului*, Traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea, București, Editura Univers

BUȘE, Ionel, 2005, *Filosofia și metodologia imaginarului*, Craiova, Editura Scrisul Românesc

CASSIRER, ERNST, 1994, *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*, Traducere de Constantin Coșman, București, Editura Humanitas

DIATKINE, Gilbert, 2002, *Jacques Lacan*, București, Editura Fundației Generația

DURAND, Gilbert, 1997, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Traducere de Marcel Aderca, București, Editura Univers

DURKHEIM, Émile, 1989, *Répresentations individuelles et représentations collectives*, în *Revue de Métaphysique et de Morale*, pp. 293-297

DUȚU, Alexandru, 1982, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, București, Editura Univers

EVANS, Dylan, 2005, *Dicționar introductiv de psihanaliză lacaniană*, Pitești. Editura Paralela 45

(Le) GOFF, Jacques, (1985) 1991, *Imaginarul medieval*, Traducere de Mariana Rădulescu, București, Editura Meridiane

- JAFFÉ, Anielle, 1996, *C. G. Jung, Amintiri, vise, reflecții, Glosar*, București, Editura Humanitas
- JUNG, C. G., 1996, *Psihologie și alchimie*, București, Editura Teora
- KOSELLECK, Reinhart, (1959) 2013, *Critică și criză, O contribuție la patogeneza lumii burgheze*, Traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Cluj-Napoca, Editura Tact
- MOLES, Abraham A., (1967) 1974, *Sociodinamica culturii*, Traducere de I. Pecher, București, Editura Științifică
- MOSCOVICI, Serge, 1968, *Essai sur l'histoire humaine de la nature*, Paris, Éditeur Flammarion
- MOSCOVICI, Serge, 1997, *Psihologia socială sau Mașina de fabricat zei*, Traducere de Oana Popârda, Iași, Polirom
- MOSCOVICI, Serge, 2010, *Psihologia socială*, Traducere de Anca Verjinsky, București, Editura Ideea Europeană
- NICOARĂ, Simona, NICOARĂ, Toader, 1996, *Mentalități colective și imaginar social*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană/Mesagerul
- PATLAGEAN, Évelyne, 1978, *L'histoire de l'imaginaire*, în *La nouvelle histoire*, sub direcția lui Jaques Le Goff, Editura Complexe, Paris
- SARTRE, Jean Paul, 1940, *L'imaginaire*, Gallimard, Paris
- SECA, Jean-Marie, 2008, *Reprezentările sociale*, Editura Institutul European, Iași
- RICŒUR, Paul, (2000) 2001, *Memoria, istoria, uitarea*, Traducere de Ilie Gyuresik și Margareta Gyuresik, Timișoara, Editura Amarcord
- ROUSSEAU, Jean-Jacques, (1995) 1957, *Contractul social*, Traducere de H. H. Stahl, București, Editura științifică
- VOVELLE, Michel, 1992, *Ideologies et mentalités*, Paris

Comunicare și discurs mediatic

- BECIU, Camelia, 2011, *Sociologia comunicării și a spațiului public*, Iași, Editura Polirom
- CAUNE, Jean, (1998) 2000, *Cultură și comunicare*, Traducere de Mădălina Bălășescu, Editura Cartea Românească,
- CHARAUDEAU, Patrick, 1995, *Le dialogue dans un modèle de discours*, în *Chaiers de linguistique française*, No. 17, Genève, Université de Genève, pp. 141-178

- CHARAUDEAU, Patrick, 1995, *Ce que communiquer veut dire*, în *Revue des Sciences humaines*, no. 51, disponibil la <http://www.patrick-charaudeau.com/Ce-que-communiquer-veut-dire.html>, (consultat pe 15. 08. 2019, la ora 16:30)
- CHAURAUEAU, Patrick, 1997, *Le discours d'information médiatique. La construction du miroir social*, Nathan, Paris
- CHARRON, Jean, (de) BONVILLE, Jean, 2002, *Le journalisme dans le «système» médiatique*, în *Les Études de communication publique*, No. 16, Quebec, Département d'information et de communication Université Laval
- CRAIA, Sultana, 2004, *Introducere în Teoria Comunicării*, București, Editura Fundației România de Măine
- DIJK (van), Teun A., 1988, *News as discourse*, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates
- DINU, Mihai, 2014, *Comunicarea, Repere fundamentale*, București, Editura Orizonturi
- FLOREA, Ligia-Stela (coord.), 2011, *Gen, text și discurs jurnalistic*, București, Editura Tritonic
- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine, 1990, *Les interactions verbales*, Tome I, Armand Colin, Paris
- LOCHARD, Guy, BOYER, Henri, 1998, *Comunicarea mediatică*, Traducere de Bogdan Geangalău, Iași VIȘINESCU, Victor, 2003, *Stilistica Presei*, București, Editura Victor
- MOIRAND, Sophie, 2007, *Les discours de la presse quotidienne, Observer, analyser, comprendre*, Paris, Presses Universitaires de France
- MUCCHIELLI, Alex, (1995) 2015, *Arta de a comunica, metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*, Traducere de Giuliano Sfichi, Gina Puică și Marius Roman, Iași, Editura Institutul European,
- TARDE, Gabriel, (1989) 2007, *Opinia și mulțimea*, Traducere de Nicoleta Corbu, București, Editura Comunicare.ro

Analiza discursului

- ANGENOT, Marc, 2002, *Interventions Critiques, Vol. I, Questions d'analyse du discours, de rhétorique et de théorie du discours social*, în *Discours social / Social Discourse*, Vol. III
- ARDELEANU, Sanda Maria, COROI, Ioana Crina, 2002, *Analyse du discours, Eléments de théorie et pratique sur la discursivité*, Suceava, Editura Universității Suceava

- ARDELEANU, Sanda-Maria et *alli*, 2007, *Le discours en action étude théorique et pratique sur la discursivité*, Chişinău, CEP USM
- BRATU, Florin, 2009, *Les déguisements du Je*, în *Discours et images*, Coordonator Sanda-Maria Ardeleanu, Iaşi, Editura Demiurg
- DIJK (van), Teun A., 2014, *Discourse and knowledge, A sociocognitive approach*, Cambridge University Press
- DUCROT, Oswald, 1972, *Dire et ne pas dire, Principes de sémantique linguistique*, Paris, Hermann
- FAIRCLOUGH, Norman, 2001, *The dialectics of discourse*, în *Textus*, vol. XIV, No. 2, pp. 231-242
- MAINGUENEAU, Dominique, (2004) 2007, *Discursul literar, Paratopie și scenă de enunțare*, Traducere de Nicoleta Loredana Moroşan, Iaşi, Institutul European
- MAINGUENEAU, Dominique, (2005) 2007, *Analiza textelor de comunicare*, Traducere de Mariana Şovea, Iaşi, Editura Institutul European
- PARRET, Herman, 1986, *Les passions: essai sur la mise en discours de la subjectivité*, Bruxelles, Éditeur Pierre Mardaga
- REBOUL, Anne, MOESCHLER, Jacques, (2005) 2010, *Pragmatica discursului*, Traducere de Irinel Antoniu, Iaşi, Editura Institutului European
- VIGNAUX, Georges, 1988, *Le discours, acteur du monde: énonciation, argumentation et cognition*, Editions OPHRYS

Studii de presă și istorie românească

- ALEXANDRESCU, Sorin 1998, *Paradoxul român*, Editura Univers, Bucureşti
- ANTIP, Const., 1964, *Contribuții la Istoria Presei Românești*, Bucureşti, Uniunea Ziaristilor-Republica Populară Română
- BOIA, Lucian, 2014, *Primul Război Mondial: controverse, paradoxuri, reinterpretări*, Bucureşti, Editura Humanitas
- ELIADE, Mircea, 1990, *Profetism românesc, România în eternitate*, 2, Bucureşti, Editura „Roza Vânturilor”
- BULEI, Ion, 1990, *Atunci când veacul se naştea*, Bucureşti, Editura Eminescu
- HITCHINS, Keith, 2015, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom
- IORGA, Nicolae, 1999, *Istoria presei românești*, Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române

MICU, Dumitru, 1964, *Literatura română la începutul secolului XX, 1900 -1916*, Editura Pentru Literatură, București

NADIN, Mihai, 1976, *Aspecte ale relației dintre estetic și cultură*, în *Esteticul în sfera culturii, Studii de estetică și teoria artei*, București, Editura Meridiane, pp. 94-108

ORNEA, Zigu, 2015, *Anii treizeci, Extrema Dreaptă Românească*, Ediția a IV-a, București, Editura Cartea Românească

PAPADIMA, Ovidiu, STANCU, Ilin, (coord), 1976, *Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România

RÂPEANU, Valeriu, 1986 *Scritori dintre cele două războaie mondiale*, București, Editura Cartea Românească